

## SUCCESS FEE

---

**Assistant professor Anastas Georgiev, PhD**

Department of Civil Law,

Law Faculty,

“Angel Kanchev” Univesity of Ruse

Phone: +35982888746

E-mail: anastas\_georgiev@abv.bg

***Abstract:** Although legislatively introduced in 2004, the resulting lawyer's fee is still not very popular in practice, and is rarely used to determine advocates' remuneration. The essence of this method is that the client does not pay the attorney's remuneration in advance, as is the case under the Bulgarian law, and the fee is paid during and after the winning of the case. The resulting fee is perceived in a contradictory way, which necessitates the analysis of the issues of its origin, legal nature, peculiarities and scope.*

***Keywords:** lawyer, client, fee, success fee, case, winning the case.*

### ВЪВЕДЕНИЕ

Въпреки, че е въведен законодателно през 2004 година, резултативният адвокатски хонорар все още е не особено популярен в практиката и рядко се използва при определяне на адвокатското възнаграждение. Същността на този метод се състои в това, че клиентът не заплаща предварително възнаграждение на адвоката, какъвто е масовият случай, съгласно българския закон и практика, а такъв се заплаща при и след спечелване на делото<sup>81</sup>. Резултативният хонорар се възприема противоречиво, което налага да бъдат разгледани въпросите за неговия произход, правна същност, особености и приложно поле.

### ИЗЛОЖЕНИЕ

В исторически план, корените на резултативния адвокатски хонорар могат да се открият в Средновековна Англия. Воденето на чуждо дело с оглед получаване на права върху част от спорния предмет или искова сума в случай на неговото спечелване, т.нар. „champerty“, се е считало за незаконна практика. Една от основните причини за това бил стремежът да се ограничи свободният и неограничен достъп до съдебната система. В днешно време резултативният хонорар се прилага в редица държави, най-вече в САЩ, където се ползва с популярност. Познат е също като „no win-no fee“. Други държави продължават да разглеждат тази практика като противозаконна- счита се, че тя не съответства на основополагащите принципи на юридическата професия<sup>82</sup>.

Източниците, от които може да се придобие представа за същността и приложното поле на този институт в българската правна система не са много. Това са средствата за масово осведомяване; статии, доклади, публикации и коментари на практикуващи юристи в специализирани издания или публикации и коментари в интернет-пространството; съдебната практика и др. Особеното в случая е, че информацията от тях е противоречива и не дава обективна представа за резултативния хонорар.

Така например, средствата за масово осведомяване, обикновено, представят адвокатската работа по негативен начин. Адвокатите имат образа на хора, които печелят огромни хонорари по нечестен начин. Посочват се не малко случаи, в които те се възползват от незнанието и неопитността най-вече на пострадали от транспортни произшествия или

---

<sup>81</sup> В т.см. Трифонов, Емил; адв.; „Резултативен адвокатски хонорар след спечелване и според изхода на делото“; личен блог: <https://advokattrifonov.com/>, публикувано на 22.12.2015 година.

<sup>82</sup> В т.см. Свечникова, Наталья; [http://vitvet.com/blog/svechnikova/gonorar\\_uspeha](http://vitvet.com/blog/svechnikova/gonorar_uspeha)

техните наследници, за да уговорят заплащането на огромни резултативни хонорари. Но, това са изолирани случаи и категории дела. Средствата за масово осведомяване не отразяват, доколко резултативните хонорари, като начин за заплащане на адвокатския труд са разпространени в практиката, изгодни за адвокатите, приложим към различната адвокатска работа или категории дела и какво е съотношението им спрямо съдебно потвърдения материален интерес.

От друга страна, широко се прокламира, че резултативният адвокатски хонорар се явява инструмент изцяло в услуга на клиента. По този начин дори тези, които нямат достатъчно финансови средства получават възможност да защитят правата си в съда. Нещо повече, резултативният адвокатски хонорар се представя като „ключ“ за достъп до правосъдие на обикновения човек. По този начин той вече може да получи едно от най-силните оръжия- адвокат, който е заинтересован да победи в съдебната зала. В противен случай, ако клиентът няма пари, за да плати на адвоката и законът не позволява уговарянето на резултативен хонорар, за него правосъдието щеше да е практически недостъпно. Поддръжниците на тази теза изтъкват, че дори обикновените хора вече имат възможност да предявят претенции и да се изправят срещу банките, крупните монополисти и т.н. Така резултативният адвокатски хонорар се отъждествява с достъп до правосъдие<sup>83</sup>.

На трето място, най-вече в интернет-пространството, могат да се срещнат и крайно неодобрителни мнения, които определят резултативния адвокатски хонорар като пълно разочарование и дори лъжа. Аргументите, които се изтъкват се свързват основно с това, че страната, която печели делото очаква да види в съдебното решение, че загубилият е осъден да плати разноските, в т.ч. и резултативния адвокатски хонорар. Но, това очакване на клиента не се сбъдва. Разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс (ГПК) предвиждат, че се заплащат се само действително направените разноски, т.е. само това, което в действителност е платено от клиента. В случая уговореният резултативен хонорар или по-голямата част от него всъщност още не е платен, поради което той не се присъжда. Такава е константната практиката на съдилищата. Клиентът, макар спечелил делото, остава разочарован от правосъдието и се чувства излъган<sup>84</sup>. Не рядко адвокатите спомагат за това, тъй като премълчават тези подробности. Те не разясняват достатъчно ясно на клиента, че резултативния хонорар ще бъде за негова сметка, а не каквито са неговите очаквания- за сметка на загубилия делото. Може обаче да се достигне и до по-сериозни противоречия. Ако клиентът откаже да плати резултативния хонорар на адвоката, което плащане той възприема като допълнително, респ. смята, че не той го дължи, аргументирайки се с липсата му в диспозитива на съдебното решение, адвокатът ще се снабди с изпълнителен лист за целия хонорар. В случая е налице е възмезден договор за правна помощ, по който адвокатът е изправната страна. Той е спечелил делото, поради което уговореният резултативен адвокатски хонорар му се дължи<sup>85</sup>. Съгласно чл.37 от Закона за адвокатурата (ЗАДв) за вземанията си, които произтичат от неизплатени възнаграждения и разноски, адвокатът може да поиска издаване на заповед за изпълнение по чл.410, ал.1 от ГПК, независимо от техния размер. Текстът логично следва този на чл.36, ал.4 от ЗАДв, с който се урежда начина на определяне на възнаграждението- възнаграждението трябва да е определено или определяемо като стойност върху защитения интерес. Същият текст е възпроизведен в чл.14, ал.5 от Етичния кодекс на адвоката, но с допълнението в чл.15, че адвокатът няма право преди приключване на делото да сключва с клиента си споразумение, с което размерът на адвокатското възнаграждение се определя като дял от предмета на защита от адвоката правен спор. И без тази изрична забрана смисълът на разпоредбата е ясен- възнаграждението трябва да има стойностно изражение- абсолютна сума или процент от определен материален интерес. То не може да бъде дял в натура от предмета на защита от адвоката спор,

<sup>83</sup> В т.см. Свечникова, Наталья; [http://vitvet.com/blog/svechnikova/gonorar\\_uspeha](http://vitvet.com/blog/svechnikova/gonorar_uspeha)

<sup>84</sup> В т.см. вж. Караниколов, Димитър; „Лъжата резултативен хонорар“; личен блог: <http://www.karanikolov.eu/?p=4752>

<sup>85</sup> В т.см.вж. Караниколов, Димитър; „Лъжата резултативен хонорар“; личен блог: <http://www.karanikolov.eu/?p=4752>

определен със споразумение преди приключването на делото. Тази извод следва и от чл.46 от ЗАДв, съгласно който адвокатът не може лично, чрез подставено лице или със скрит пълномощник, да сключва каквито и да е сделки със своя доверител относно предмета на делото<sup>86</sup>.

Както е видно, институтът на резултативния адвокатски хонорар не се възприема безпротиворечиво. Това налага да бъдат разгледани неговата правна същност, особености и приложно поле.

Правната уредба на резултативният адвокатски хонорар се съдържа в ЗАДв и Наредба № 1 от 9 юли 2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения (Наредба № 1 на ВАДвС). Съгласно чл.36, ал.1- 3 от ЗАДв, адвокатът или адвокатът от Европейския съюз (ЕС) има право на възнаграждение за своя труд. Размерът на възнаграждението се определя в договор между адвоката или адвоката от ЕС и клиента. Този размер трябва да бъде справедлив и обоснован и не може да бъде по-нисък от предвидения в наредба на Висшия адвокатски съвет размер за съответния вид работа. При липса на договор, по искане на адвоката, адвоката от ЕС или клиента адвокатският съвет определя възнаграждение съгласно наредбата на Висшия адвокатски съвет (ВАДвС). Разпоредбата на чл.36, ал.4 от ЗАДв предвижда, че адвокатското възнаграждение може да се уговори в абсолютна сума и/или процент върху определен интерес с оглед изхода на делото, с изключение на възнаграждението за защита по наказателни дела и по граждански дела с нематериален интерес. Според чл.2, ал.3 от Наредба № 1 на ВАДвС, заплащането на възнаграждението е авансово и платимо към датата на сключване на договора за правна помощ. То може да бъде разсрочено на няколко вноски. Чл.17 от Наредба № 1 на ВАДвС постановява, че е недопустимо договаряне на резултативен хонорар по наказателни дела, включително и за граждански иск, предявен в наказателния процес.

Следователно, под резултативен адвокатски хонорар може да се разбира съглашението между адвокат и клиент, по силата на което последният се освобождава от авансово плащане на адвокатското възнаграждение по чл.2, ал.3 от Наредба № 1 на ВАДвС, като вместо това се задължава да плати на адвоката възнаграждение в размер на уговорена абсолютна сума и/или процент върху определен интерес с оглед изхода на делото. Според Тълкувателно решение № 6 от 06.11.2013 г. по тълк. д. № 6/2012 г., ОСГТК на ВКС, чл.36, ал.4 от ЗАДв предвижда отлагане на заплащането на адвокатското възнаграждение, като го поставя в зависимост от изхода на спора. Страните по договора за правна защита могат да постигнат съгласие по всякакви, допустими от закона условия, в това число и заплащане на резултативен хонорар, който да бъде дължим след приключване на делото и да се определя от неговия изход. Тази свобода в договарянето обаче се свързва единствено с отношенията между клиент и адвокат, но не предполага разширително тълкуване на чл.78 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК)<sup>87</sup>.

Особеностите на договора за правна помощ с уговорката за резултативен хонорар са няколко. На първо място, съобразно нормата на чл.36, ал.2 от ЗАДв, възнаграждение по сключен договор за процесуално представителство, за разлика от обикновения договор за поръчка по Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), винаги се дължи, а в чл. 36, ал. 4 от ЗАДв се посочва, че то може да се договори както в абсолютна сума, така в като процент върху определен интерес с оглед изхода на делото<sup>88</sup>. Следователно, страните се отклоняват от правилото на чл.2, ал.3 от Наредба № 1 на ВАДвС, според което, заплащането на възнаграждението е авансово и платимо към датата на сключване на договора за правна помощ. На основание чл.36, ал.4 от ЗАДв, те уговарят, че адвокатското възнаграждение ще се дължи с оглед изхода на делото, т.е. с оглед спечелването на делото. Това означава, че основното задължение на клиента по договора за правна помощ- да плати адвокатското възнаграждение се уговаря под отлагателно условие. Плащането на хонорар ще се дължи,

<sup>86</sup> Решение № 33 от 20.03.2017 г. по гр. д. № 491/2016 г. на Районен съд- Тетевен.

<sup>87</sup> Тълкувателно решение № 6 от 06.11.2013 г. по тълк. д. № 6/2012 г., ОСГТК на ВКС.

<sup>88</sup> Решение № 70236 от 22.03.2017 г. по гр. д. № 50781/2016 г. на Софийски районен съд

само ако се сбъдне бъдещото несигурно събитие, а именно: спечелването на делото от страна на адвоката. В противен случай клиентът не го дължи. По този начин адвокатът поема професионален риск, че независимо от конкретно договорения размера на резултативния хонорар, той ще получи плащане от клиента, само в случай, че се сбъдне бъдещото несигурно събитие, с оглед настъпването на което той е уговорен.

Друга важна особеност, която също произтича от разпоредбата на чл.36, ал.4 от ЗАдв, е забраната за договаряне на резултативно възнаграждение по наказателни дела и граждански дела с нематериален интерес. Чл.17 от Наредба № 1 на ВАдвС посочва, че е недопустимо уговарянето на резултативно възнаграждение в наказателните производства, включително и за гражданските иски, предявени в тези производства. Следователно, свободата на договаряне на резултативен адвокатски хонорар е ограничена в предметно отношение. Но, обстоятелството, че гражданския иск е предявен в наказателното производство не променя характера му на иск за гражданскоправни отношения. Поради това, същото не може да се счита за наказателно производство в точния смисъл на думата и за него забраната за уговаряне на резултативен хонорар по чл.36, ал.4 от ЗАдв не може да намери приложение. Следователно, разпоредбата на чл.17 от Наредба № 1 на ВАдвС не може да разпростре действието си по отношение на гражданските иски в наказателните производства, доколкото този въпрос е уреден в закона, който е по-висок по степен нормативен акт<sup>89</sup>. Върховният касационен съд (ВКС) също приема, че договорът за правна помощ с предмет предявяване на граждански иск в наказателното производство не е нищожен<sup>90</sup>.

Тъй като нормата на чл.36, ал.4 от ЗАдв има императивен характер, тя ограничава свободата на страните да договорят възнаграждение по наказателни дела с оглед изхода на делото като процент върху определен интерес. Според ВКС размерът на адвокатското възнаграждение е част от същественото съдържание на договора за правна помощ, поради което противоречието на клаузата с императивна правна норма води до нищожност на целия договор. В случай, че то е уговорено общо (за процесуално представителство по наказателно и гражданско дело), противоречието на клаузата за уговореното възнаграждение само в отделна част с чл.36, ал.4 от ЗАдв според ВКС води до нищожност на целия договор<sup>91</sup>.

На трето място, що се отнася до конкретния размер на възнаграждението, което клиентът трябва да плати на адвоката, законът предоставя широки възможности за договаряне. То не може да бъде по-малко от определения в Наредба № 1 на ВАдвС минимален размер за съответния вид помощ, тъй като това би противоречало на чл.36, ал.2 от ЗАдв, респ. на чл.1 от Наредба № 1 на ВАдвС. Възможностите за комбиниране на различни способи на практика не изключват възможността, заплатеното от страната възнаграждение за адвокат да е прекомерно съобразно действителната правна и фактическа сложност на делото. В тези случаи, съгласно чл.78, ал.5 от ГПК, съдът може по искане на насрещната страна да присъди по-нисък размер на разноските в тази им част, но не по-малко от минимално определения размер съобразно чл.36 от ЗАдв. Следователно, страната, която е спечелила делото няма възможност да иска намаляването на адвокатския хонорар поради прекомерност. Намаляването на адвокатското възнаграждение не рефлектира в отношенията между адвокат и клиент, които са сключили конкретен договор и са поели задължения по него.

## ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Резултативният адвокатски хонорар не особено популярен в практиката и рядко се използва при определяне на адвокатското възнаграждение. Той може да се разглежда като иновативен метод за уговаряне на размера на адвокатското възнаграждение. Почасовото заплащане или калкулирането на отделните видове юридически услуги чрез прилагането на Наредба № 1 на ВАдвС често оскъпява адвокатската работа, въпреки че тя не се обвързва с

<sup>89</sup> В т.см. Решение № от 16.12.2013 г. по гр. д. № 846/2013 г. на Районен съд- Перник.

<sup>90</sup> Определение № 950 от 18.07.2014 г. по гр. д. № 495/2014 г., г. к., IV Г. О. на ВКС

<sup>91</sup> Определение № 950 от 18.07.2014 г. по гр. д. № 495/2014 г., г. к., IV Г. О. на ВКС

изхода на делото. Резултативният хонорар, обратно, се явява като гаранция за клиента, че ако той изгуби делото, няма да дължи нищо на адвоката. Законът дава възможност резултативният адвокатски хонорар да се уговори като абсолютна сума или процент върху определен интерес, като тези способи могат да се приложат алтернативно или кумулативно. Договореният процент ще е различен в отделните случаи и ще зависи от вида на съдебния спор, от сложността на делото, обема и сложността на работата и др.<sup>92</sup> Само и единствено положителният резултат от свършената от адвоката работа е условие за дължимост на възнаграждението. Договорната свобода дава възможност на страните да уговорят клиентът да заплати еднократно или периодично някаква сума, която да покрива разходите на адвоката по подготовката и воденето на делото, изразходваното от него време и т.н. Страните могат да уговорят също, че всички съдопроизводствени разноси са за сметка на клиента.

## REFERENCES

- Trifonov, Emil; „Rezultativen advokat-ski khonorar sled spechelvane i spored izkhoda na deloto“; lichen blog: <https://advokatrifonov.com/>, publikovano na 22.12.2015 godina.
- Svechnikova, Natal'ya; [http://vitvet.com/blog/svechnikova/gonorar\\_uspeha](http://vitvet.com/blog/svechnikova/gonorar_uspeha).
- Karanikolov, Dimitar; „Lazhata rezultativen khonorar“; lichen blog: <http://www.karanikolov.eu/?p=4752>.
- Talkuvatelno reshenie № 6 ot 06.11.2013 g. po tülk. d. № 6/2012 g., OSGTK na VKS.
- Reshenie № 33 ot 20.03.2017 g. po gr. d. № 491/2016 g. na Rayonen sad- Teteven.
- Reshenie № 70236 ot 22.03.2017 g. po gr. d. № 50781/2016 g. na Sofiïski rayonen sad.
- Reshenie № ot 16.12.2013 g. po gr. d. № 846/2013 g. na Rayonen sad- Pernik.
- Opredelenie № 950 ot 18.07.2014 g. po gr. d. № 495/2014 g., g. k., ÍV G. O. na VKS.
- Opredelenie № 950 ot 18.07.2014 g. po gr. d. № 495/2014 g., g. k., ÍV G. O. na VKS.

<sup>92</sup> Свечникова, Наталья; [http://vitvet.com/blog/svechnikova/gonorar\\_uspeha](http://vitvet.com/blog/svechnikova/gonorar_uspeha)